

Сайтът **desebg.com** припомня как е изграден металургичния комбинат „Кремиковци”, един от първите мегаломански инвестиционни проекти с национално значение в металургията и тежкото машиностроене в България, създадени по време на управлението на БКП без предварителни проучвания, без изяснена технология и ясен икономически ефект.

Преди няколко дни лидерът на партия „Атака” Волен Сидеров лансира идеята за възкресяването на „Кремиковци”, дори предложението беше дебатирано тази седмица в Народното събрание. Според „Атака” средствата за увеличаването на пенсиите в България са закопани в „мината” Кремиковци. Позовавайки се на учени, от „Атака” твърдят, че в хвостохранилището на поликомпонентното находище „Кремиковци” има заровено съкровище за 19,1 млрд. лева във вид на неизвлечени полезни изкопаеми и метали!

Сидеров обяснява, че при правилно използване на подземните богатства от държавата, а не от чужденци, страната може да осигури повишаване на доходите на пенсионерите в България. Идеята за съживяване на „Кремиковци” съвпадна с намерението на управляващите за реиндустриализация на българската икономика и наливането на държавни пари във фалиралния „Химко” във Враца.

Обявеният в несъстоятелност комбинат „Кремиковци” беше купен през пролетта на 2011 г. от фирмата „Елтрейд къмпани”, срещу 316 млн. лв. обявения в несъстоятелност комбинат, чиито дългове надхвърляха 2 млрд. лв. Зад фирмата-купувач стоят „Надин Металс трейд” и „Велпет консулт”, а сделката частично бе финансирана от Първа инвестиционна банка.

Текстът е част от документалната книга на разследващия журналист Христо Христов [„Та йните фалити на комунизма”](#) (2007), базирана на най-голямото разследване на прокуратурата в историята на България

Написано от Христо Христов
Петък, 07 Март 2014 14:07

– дело № 3/1990 за причините на икономическата катастрофа от управлението на БКП през 1989 г. По делото показания дават ключови партийни функционери и стопански ръководители от периода на изграждане на тези обекти.

Схемата при БКП за взимане на ключови за страната икономически решения

По какъв начин са се вземали тези важни за страната решения във висшето политическо ръководство на БКП? За това подробности дава председателят на БНБ Васил Коларов (1984-1989):

„Механизмът за започване строителството на подобни крупни обекти винаги е бил следният: заинтересувани ръководители от съответния отрасъл или територия убеждават един или няколко членове на Политбюро, а те от своя страна – генералния секретар, след което се взема решение на колективния орган за строителството на обекта. След решението на Политбюро на ЦК на БКП обикновено заинтересуваните отраслови органи внасят доклад и обосновки в Министерския съвет и излиза постановление на правителството.

По-късно се утвърждава Техничко-икономически доклад (ТИД) и обектът се включва в списъка на структуроопределящите обекти за инвестиции, утвърждаван с плана от Министерския съвет всяка година. Решенията за изграждане на заводите за тежко машиностроене са взети в тесен кръг и на най-високо ниво, а после са го оформили в колективните органи.”

Георги Белички министър на строежите и строителните материали (1972-1973), не само подкрепя казаното, но и го допълва, като посочва нещо много важно - началото на порочната практика при вземането на политическите решения по инвестиционни проекти с национално значение:

„След 1974-1975 г. започна развитие на някои отрасли като черната металургия, тежкото машиностроене, електрониката по следния метод – „пробивен” министър и благоразположение на Тодор Живков. Мисля, че модел за тази система се даде от МК „Кремиковци”. Първият обект, започнат без предварителни проучвания, без изяснена технология на добива на стомана и без уточнена генерална сметка. Впоследствие по този начин се изгради голяма част от електрониката, тежкото машиностроене, Третата металургична база и редица други обекти.”

Началото на историята – СССР казва „не” на комбината

Макар заводът в Кремиковци да е построен за развитието на металургията в България, икономическите загуби от него за държавата, социалните и екологичните последици са толкова големи и продължителни, че той се превръща в унищожителен пример за безумната политика на комунистическото управление.

Историята започва през 1954-1955 г., когато български геолози откриват край тогавашното село Кремиковци находище на желязна руда – сидерит, барит и олово. След Априлския пленум се заговаря за строителството на металургичен комбинат. По искане на Тодор Живков Хрущов изпраща съветски специалисти. Те обаче заключават, че става въпрос за комплексна руда, за която нямат технология, и предлагат, ако се строи завод, той да е само за валцуване на стомана, като СССР ще доставя стоманени блокове.

Българската страна не се съгласява и впоследствие при всички посещения на високо равнище се настоява за строителство на завод с високи пещи за добив на чугун и стомана. Живков е убеден от тогавашния министър Георги Павлов и поставя въпроса лично пред Хрущов въпреки несъгласието на други специалисти и на председателя на Комитета по планиране Руси Христов. От СССР се изготвя проект за завода, който е представен в българското Политбюро и е одобрен. По време на обсъжданията някои български специалисти и част от съветските се аргументират, че продавайки добития в завода барит и олово, ще се покрият всички производствени разходи и добиването на желязо ще бъде безплатно.

Грешните сметки

„Впоследствие се оказва, че баритът не е търсен продукт на световния пазар, а оловото не може да се отдели, и финансовите резултати не се потвърдиха. Фактически металургичният комбинат започна да работи като нерентабилен, което положение и до ден днешен не е променено”, посочва Огнян Димитров, зам.-председател на Плановия комитет през 50-те години, отговарящ за капиталното строителство.

„Кремиковци” – началото на „златните” заводи на социализма

Написано от Христо Христов
Петък, 07 Март 2014 14:07

Високата цена на взетото политическо решение се обуславя от провежданата от Живков политика на „скок в икономическото развитие”. Затова и първоначалните срокове за изграждането на завода са значително съкратени, а изготвеният план е заменен с такъв за ускорено изграждане на комбината. В разрез с утвърдения ТИД мощностите са сериозно завишени, без да се помисли и провери как това ще се отрази на обвързването между отделните цехове и на обезпечаването им със суровини, както и върху резонния въпрос за икономическата рентабилност.

Още преди заводът да е напълно завършен, се оказва, че мощностите му не могат да бъдат напълно натоварени поради липса на суровина, а някои от отделните производства, като това на чугун например, нямат пазар в СИВ. На сигналите на различни специалисти за възможните неблагоприятия от разрастването на тази гигантомания Живков не обръща внимание. Комбинатът е открит през ноември 1963 г. като едно от новите завоевания на социализма.

Живков се оправдава с Хрущов

Самият Живков заявява пред прокуратурата през 1991 г.: „Спомням си, че когато се обсъждаше въпросът за „Кремиковци”, ние имахме идея производството му да не надхвърля 500 000 – 600 000 тона, но Хрущов каза: „Вие какво, искате да правите

чайник или металургичен завод!?”.

И досега няма технология за преработка на рудата, добивана в „Кремиковци”. Тодор Божинов, зам. министър-председател, посочва:

„Класическата технология при “Кремиковци” не може да се използва за преработка на кремиковската руда. Тя е с ниско метално съдържание – 30-32 процента желязо, докато тази технология за производство може да се влага за руди със 70 и над 70 процента желязно съдържание. В по-късния етап се установява режим, при който кремиковската руда е само 25 процента от суровината, която се преработва в „Кремиковци”, а 75 процента е вносна руда от СССР и други страни.

На практика това довежда, че разчетите за ефективност на „Кремиковци” не са се потвърдили в производствения процес. От 2 200 000 тона само 500 000 тона са от наша руда. Оскъпяването на продукцията е предизвикано преди всичко от големите транспортни разходи. Така например през 1984 г. товарите от бургаското пристанище до „Кремиковци” са около 1 800 000 тона коксуващи се въглища и 1 500 000 тона стомана на блокове, тоест общо 4 500 000 тона товари са превозени от Бургас до „Кремиковци”, или 15-18 процента от товарите на жп транспорта в България през тази година са за “Кремиковци”.

Въпреки тоталното разминаване в икономическия ефект от комбината в Кремиковци десетина години по-късно Живков, Дойнов и цялото Политбюро ще приложат същия подход при изграждането на завода за крупно нестандартно оборудване в Радомир и ще повторят грешките от предишните години.